

ישמח משה

פרשת כי תשא

ערב שבת יד' אדר תשפ"ה דף היומי בשבת: סנהדרין פח' גליון מס': 704			
כניסת השבת: 17:09	יציאת השבת: 18:24	ר"ת: 19:02	
סוף זמן ק"ש א': 8:04	סוף זמן ק"ש ב': 8:49	חצות: 11:50	
סוף זמן תפילה א': 9:19	סוף זמן תפילה ב': 9:49	מנחה גדולה: 12:20	

לקרוא על מנת לקיים!

אופק בית שמש

לעילוי נשמת הרה"ק משה זאב כ"ץ זצוק"ל

שדרשו חז"ל (מגילה יב ע"א) "איש - זה המן, שנאמר: 'איש צר ואויב', שהוא יהיה כופר נפשו של הצדיק.

על דרך זו ביאר רבי חיים קניבסקי זצ"ל את הנוסח הנאמר בתפילת מוסף של הימים הנוראים: "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה, ולכאורה לשון "מעבירין" אומרת דרשני: מדוע לא נאמר "מבטלים" או "מקרעים" את רוע הגזרה?

אלא - אמר רבי חיים - הענין יובן על פי דברי המכילתא בפרשת משפטים: "גויים אין להם פדיון, ישראל יש להם פדיון, שנאמר: 'נתתי כפרך מצרים כוש וסבא תחתך'". כלומר, כאשר נגזרת גזרה על ישראל והם עושים תשובה, מעבירים אותה מן השמים אל הגויים, כי לאחר שיצאה הגזרה היא מוכרחת לחול על מישהו! לכן, "ותשובה ותפילה וצדקה מעבירין את רוע הגזרה", כי לאחר שנגזרה הגזרה אי אפשר לבטלה, אלא שהתשובה מעבירה אותה אל הגויים!

"וייראו" - על ידי התקרבות למשה רבינו

וייראו מגשת אליו יש לפרש על דרך אמרם ז"ל (ברכות לג): יראה - "לגבי משה מילתא זוטרתא היא", עיי"ש, שהכוונה היא "לגבי משה" - מי שנתקרב לגבי משה, על ידי זה עלתה לו בנקל להשיג מדריגת היראה, ומילתא זוטרתא היא על ידי ההתקרבות למשה רבינו ע"ה. וזהו: "וייראו" - שהשיגו מדריגת היראה על ידי "מגשת אליו", כאמור.

פניני הפרשה

כי תשא את ראש בני ישראל לפקודיהם ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם. (ל, יב) דהנה בזמן שיש איזה צרה מתוחה על כלל ישראל ח"ו, או שיש אדם אחד מישראל מדוכא ביסורים ח"ו, ורוצים להתפלל אל הקב"ה להוושע מן הצרה, הנה העצה היא להתפלל על כבוד שמים, היינו על מה שיש כביכול להבורא ית"ש צער מצרה זו, שהרי בכל צרתם לו צר כתיב (ישעי' סג, ט), וכמו שאמרו רז"ל (סנהדרין מו, א) שבזמן שאדם מישראל בצער שכינה מה אומרת קלני מראשי קלני מזרועי. ויש לבאר ענין צער הקב"ה על צרת ישראל בשני אופנים, אופן א' מחמת שהקב"ה הוא אבינו ואנחנו בניו, וכאשר הבן שרוי בצער הנה גם האב מצטער עמו, ואופן ב' מחמת אשר בכל דבר שנמצא בעולם יש כח אלוקי המחיה אותו, וביותר אצל זרע ישראל, הנה כל אחד מהם יש בו חלק אלוהי ממעל הנותן לו כל חיותו, וא"כ בשעה שהם בצער נכלל בזה גם החלק האלקי שגם הוא שרוי בצער, ונמצא שיש צער להשכינה מצד עצמה בצרת ישראל. על כן בשעה שעומדים להתפלל לפני השי"ת על איזה צער וצרה, צריכים בעיקר להתפלל בשביל כבוד שמים, ולא לכוין בשביל צער עצמו, ועיי"ז יעלה תפלתו ויתקבל. וזהו שאמר הכתוב, כי תשא את ראש בני ישראל, רצ"ל כשתרצה לישא ולהגביה תפלותיהם של ישראל שיעלו למעלה, לפקודיהם, כלשון חסרון, כמו ולא נפקד ממנו איש (במדבר לא, מט), רצ"ל כשהם באים להתפלל על מה שחסר להם, העצה היא ונתנו איש כופר נפשו לה' בפקוד אותם, כלומר שיתפללו בשביל החסרון של הקב"ה, על מה שהשכינה הקדושה מצטערת ומתחסרת עמהם, ואז יוכלו לפעול בתפלתם. (קדושת לוי)

ואתה קח לך בשמים ראש מר דרור. (ל, כג)

דהנה האדם צריך לעבוד עבודת השי"ת בכל דבר שעושה, כי אף בעוסקו בעניני גשמיות צריך לראות שיעלה ממנו נחת רוח להשי"ת, וזהו שאמר הכתוב, ואתה קח לך בשמים, שבכל פעולותיך תראה להעלות נחת רוח אל הקב"ה, אפילו מדבר ראש מר, היינו דבר

יצפה לשבת ובעיקר לרוחניות שבה

בפרשה זו כתוב בתורה "ושמרו בני ישראל את השבת לעשות את השבת לדורתם ברית עולם ביני ובין עם ישראל הוא לעולם כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ וביום השביעי שבת וינפש"

החפץ חיים זצ"ל הסביר למה מצינו בענין שבת שהמחלל שבת הרי הוא כעכו"ם ולא בשאר המצוות. שכיון ששבת היא מתנה אישית שנתן הקב"ה לישראל אם כן מי שאינו רוצה לקחת את המתנה הרי זה דומה לכלה ששלח לה החתן מתנה והיא שולחתו בחזרה, שזה סימן שאינה רוצה את השידוך כוון שזה היה מתנה אישית, כך שבת היא מתנה אישית שנתן הקב"ה לכל אחד מישראל, וכלשון הפסוק "ביני ובין עם ישראל".

ולכן צריך האדם ליקר מתנה זו שנותן לנו הקב"ה ולא לאבדה בדברים של מה בכך, וכמו שכתב בזה האור החיים הקדוש ז"ל, "ואמרו לעשות את השבת לשלול הכוונה כחפץ מצות השבת למרגוע הגוף ולעונג אשר יתענג, אלא לצד עשיית מצות השבת ולא לתכלית המורגשת", דהיינו מה שצריך לקחת מיום השבת הוא חלק הרוחניות וקדושתה לכל השבוע, ולא לבזבז רק באכילה, שתיה ושינה.

סדר השבת של הרה"ק מרוזין זצ"ל היה שלא ראה שינה בעינו כל יום השבת. והסביר טעמו בזה משום שכתוב "ושמרו בני ישראל את השבת" - ושמרו הוא לשון שומר, דהיינו שצריך כל אחד להיות שומר על קדושת השבת, וכי מי שהוא שומר ילך לשון? שאם הוא ישן אינו שומר.

ובשם הצדיקים אמרו לקחת מוסר שהקיסר נפוליון כשנעשה מלך היה ממעט בשינה וכמעט שלא ישן, ושאלו אותו שעבשיו שהוא מלך הרי יכול לשון כמלך? ענה להם בזמן שאני ישן איני יכול להרגיש שאני מלך, לכן חבל על כל רגע שאני ישן, והסבירו שכך צריך כל יהודי לקחת מוסר ולהבין שכל רגע ורגע של שבת חשוב הוא וצריך לנצל את הזמן.

(ותאירת למשה)

"כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו"

הרב שבתאי ליפשיץ בספרו "תפארת יעקב" דרש על פסוק זה כך:

בוזהר הקדוש כתוב כלל יסודי, שאין מדת הדין חוזרת ריקנית. כלומר, אם נגזר על מישהו למות ומדת הדין נשלחת לבצע את גור הדין, ולאחר מכן בקשו רחמים על אותו אדם והוחלט שלא ימות, צריכים כביכול לתת למדת הדין תמורה וכפרה, ואדם אחר יצטרך למות תחתיו. דוגמא לכך מה שמצינו בגמרא (ברכות לד ע"ב) "אמרו עליו על רבי חנינא בן דוסא, שהיה מתפלל על החולים ואומר, זה חי וזה מת" - אם אחד חי, בהכרח שאחר ימות תחתיו, כי מדת הדין אינה חוזרת ריקנית.

ומוסיף הזהר הק', שכך היה תמיד: בעד יוסף היה שר האופים התמורה והכפרה, בעד ישראל היו המצריים התמורה, ובעד מרדכי הצדיק היה המן הרשע.

זהו שרומז כאן הכתוב: "כי תשא את ראש" - לשון הרמה, כלשון הזוה"ק "בגין דיריים רישא דיוסף הצדיק". אבל מדת הדין אינה חוזרת ריקנית עד שנותנים לה תמורה בעד הצדיק. לכן, "ונתנו איש", כדרך

שהוא תכלית וראש לכל המרירות, תראה לעשות ממנו דרו"ר, חירות ממלאך המות ומסיתרא אחרא. וכתב לרמו בזה במה שאמרו בגמרא (יומא לו, א) בן קטין עשה מוכני לכיור שלא יהיו מימיו נפסלין בלינה והיו משקעין אותו בבור, היינו שמא יאמר אדם שא"כ שצריכין לעשות כל עניני עוה"ז רק למען השי"ת, והרי קשה לעמוד בו, ע"כ אפרוש עצמי לגמרי מכל עניני עוה"ז ולא אוכל ולא אשתה כלל, אל יאמר כן, אלא צריך האדם להתאמץ במעט מעט לשבר כח התאוות ולסבב הדבר בסיבוב אחר סיבוב עד שיגיע לתכלית יסוד הקדושה בכל דבר גשמיות לצורך עבודת השי"ת, והוה הרמו **שעשה מוכני לכיור**, כיור מרמו לעניני עולם הזה, ועשה **שלא יהיו נפסלים בלינה** רמו לעוה"ז הנקרא לילה, אלא כל עסקו בהן יהיה לצורך עבודת השי"ת. (נועם אלימלך)

אך את שבתותי תשמורו. (לא, יג)

איתא ברז"ל (שבת י, ב) **אמר הקב"ה למשה מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה לך והודיעם**. ויש לבאר הענין שנקראת השבת מתנה, כי הנה ודאי עיקר מתנת השבת היא הקדושה העצומה היורדת מלמעלה אל בני ישראל ביום השבת, אמנם כדי שיוכו ישראל לקבל קדושה זו צריכים להקדים ולעשות הכנה לשבת בששת ימי החול, ע"י לימוד תורה ותפלה ולקיים סור מרע ועשה טוב, הכל כדי שיוכלו לקבל קדושת השבת, כמו שנאמר (לעיל טו, ה) והכינו את אשר יביאו. והוה שאמר הכתוב

כאן (לא, טו) ששת ימים יעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון קודש לה, ענין המלאכה רומז שיעסוק האדם בתורה ותפלה ומצות ומעש"ט בששת ימי המעשה, ועי"ז בבוא יום השבת יוכל לקבל קדושת השבת, כמו שאמרו רז"ל (ע"ז ג, א) מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת. אמנם באמת אף מי שעשה הכנה זו, אל ידמה ונפשו שמעתה מגיע לו להרגיש קדושת השבת מן הדין, שהרי עשיתי לו הכנה מעליא במשך כל ימי השבוע ומגיע לי בשכר עבודתי שאוכל להרגיש קדושת השבת באופן הנעלה ביותר, על זה אמר הקב"ה למשה **מתנייה טובה יש לי בבית גנזי**, כי האמת היא כי קדושת שבת מאד גבוה, ואינה דבר השייך לבוא לאדם לפי ערך עבודתו, ולא בא מאיליו, ולא לוקחים אותו בידיים, אלא כל מה שהאדם עושה הכנה קודם השבת הוא רק כדי לעשות כלי "שתוכל" הקדושה לשרות בו, אבל לא שעיי"ז "מגיע" לו להרגיש קדושת שבת בשכר ובערך עבודתו, כי ערך העבודה אינה שוה כלל לקדושת השבת, רק ע"י ההכנה עושה כלי שיוכל לקבל קדושת השבת, ועל כן נקראת "מתנה" שנותן הקב"ה לכל אחד כפי דרגת עבודתו וטרחתו. (אוהב ישראל)

כי תשא את ראש בני ישראל (ל, יב)

ההבדל בין אדם לבהמה הוא: האדם הולך וראשו זקוף למעלה משום שנשמתו שואפת לעלות ולהתעלות ברוחניות, ואילו הבהמה הולכת וראשה כפוף למטה כי כל חפצה הוא גשמיות. אמנם, פעמים שאדם הולך וראשו למעלה אולם כל מעייניו נתונים לארציות ולגשמיות, על אדם כזה נאמר (תהלים מ"ט, י"ג) "נמשל כבהמות נדמו". (אור החיים הקדוש זיע"א)

ונתנו איש כפר נפשו וגו' (ל, יב)

על התיבה "ונתנו" יש את הטעם "קדמא ואולא", והרמו בזה הוא, כי בנתינת צדקה אל תחכה שהעני יבוא אליך, רק "קדמא ואולא" תתקדם אתה ותלך אל העני, ראה את מחסורו ותעזור לו. (הגר"א מילנא זיע"א)

ראה קראתי בשם בצלאל בן אורי בן חור למטה יהודה (לא, ב) ה"אלף למגן" דורש פסוק זה על פי פרוש רש"י בתהלים. על המלים "על מה כבודי לכלמה תאהבון ריק" (א, ט) כתב רש"י: "עד מתי אתם מבזים אותי יראיתם את בן ישי... אין לי שם".

כלומר, כאשר מאד לא אוהבים אדם מסוים, נמנעים מלקרוא לו בשמו ומלנקוב בשמו. שאול המלך שואל את יהונתן בנו: "מדוע לא בא בן ישי אל הלחם", ולא נקב בשמו של דוד. יהונתן, לעומת זאת, ענה: "שאל נשאל דוד מאתני", ושואל שוב אומר: "כי בוחר אתה בבן ישי לבשתך".

"על כך אומר דוד המלך בתהלים: מדוע אתם מבזים אותי כך, שהנכם נמנעים מלקרוא לי בשמי? כלום אין לי שם?!
קריאה בשם היא, אפוא, סימן לאהבה. אומר הקב"ה: **"ראה קראתי בשם"** - אני מוכן לקרוא בשם, אני אוהב. ואת מי אני אוהב? את **"בצלאל"** - את מי שמצוי בצל שלי, בצל א-ל.

מתי צריך אדם להיות בצלו של הבורא? גם כש"בן אורי" - גם כשאני מאיר לו פנים, וגם כש"בן חור" - גם כשנראה כאילו קיים חרון אף. ואפילו בעת "למטה" - כאשר מונף על האדם "מטה חובלים", ומתרגשות צרות קשות ר"ל. אם גם אז "יהודה" - אם הוא מודה לי על זה, ומוסיף להיות בצל א-ל, הריהו אהוב, נקרא בשם, ואשרי חלקו.

ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת קשה דהיה לו לומר אם תשא חטאתם **מוטב** ואם אין מחני, ולמה השמיט תיבת מוטב?

הנה, הצדיקים תולין כל דבר רע בחסרונם, שכשמזדמן אצל שום אחד מישראל עבירה בפועל, תולים הצדיקים שהיתה בהם שמץ פניה ומחשבה בלתי טובה, וע"י זה בא להחמוץ עבירה בפועל, כי כל ישראל ערבים זה בזה ומאוחדים זה בזה. ובאמת יכול להיות להיפך - שע"י עון בני אדם בא להצדיק איזה שמץ של פגם והם הגורמים בדבר, והחילוק ביניהם הוא שאם בא מחמת בני ישראל, אז יכול הצדיק להתפלל בעדם וללמד עליהם סנגוריא, אבל אם בא הדבר מן הצדיק אז אין קטיגור נעשה סניגור ולא תועיל תפלתו ח"ו, וזה שאמר משה, **אם תשא** - אם תכפר עונם, "חטאתם" - אז אדע כי החטא היה שלהם ולכן מועילה תפלתי, **ואם אין** - ואם לא אז מוכח שאני הגורם ולכן אין קטיגור נעשה סניגור, ואם אנכי הגורם **מחני נא מספרך** כי אין ראוי שחוטא כמוני יזכר בספרך.

(מרחיב הבעל שם טוב זיע"א)

ואיש לא יעלה עמך (לד, ג)

יש לפרש ע"ד רמז: כשעומד בתורה או תפילה יחשוב שהוא לבדו עומד לפני ה' ולא יחשוב להתפלל או ללמוד בשביל שבני אדם יראו אותו לומד ומתפלל ויתגאה ע"י כן, אלא יהא בעיניו כאילו אין איש בביהכ"ס מלבדו והוה "ואיש לא יעלה עמך" ר"ל כשאתה עולה במחשבתך אל אביך שבשמים שאתה עוסק בתורה ותפלה, לא יעלה איתך שום איש במחשבתך או . (תולדות יעקב יוסף)

נשא עון ופשע וחטאה ונקמה וגו' (לד, ז)

יש להבין איזו מעלה היא זו שהקב"ה נושא ומרומם עון ופשע וחטאה. וי"ל שבשעה שהאדם שב בתשובה מאהבה, נהפכים לו הזדונות לזכויות, נמצא שהעון עצמו מתנשא וחשיבותו עולה ביותר, וזה "נושא עון". (הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב זיע"א)

"ומשה יקח את האהל ונטה לו מחוץ למחנה... והיה קצאת משה אל האהל יקומו כל העם וינצבו איש פתח אהלו והביטו אחרי משה עד באו האהלה" (ג.ח) הגמרא אומרת (מועד קטן יח: סנהדרין קי.) - "מלמד שכל אחד ואחד קינא את אשתו ממשה וכו' שחשדוהו מאשת איש". והדברים נוראים וזועקים להסבר: הכיצד יתכן שכלל ישראל, שישים ריבוא אנשים, יחשדו במשה בשישים ריבוא אשת איש?! מה גם שמדובר כאן ברבן של נביאים?! עוד עלינו לבאר את מה שמובא להלן (לד, ז) "וירא אהרן וכל בני ישראל את משה והנה קרן אור פניו ויראו מגשת אליו". מהי משמעות אותה קרינת פנים? אלא - מובא בספר "כמוצא שלל רב" רעיון נפלא השופך אור על שני העניינים בשם הגה"ק רבי יעקב קאפיל מרגליות מולאדמירא זיע"א: דהנה בגמרא (שבת פח.) "בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע, באו שישים רבוא של מלאכי השרת לכל אחד ואחד מישראל, קשרו לו שני כתרים - אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ופירקום".

ולכאורה צריכים להבין, מה הם הכתרים שקשרו המלאכים, והלא בעולם העליון הכל רוחני? וביאר הגאון הנ"ל, שהתורה כולה היא אורה של זיו השכינה, שנאמר "כי נר מצוה ותורה אור". הקב"ה נתן לנו תורה שבכתב ותורה שבעל פה, ואלו שני הכתרים - "כתר של תורה שבכתב" ו"כתר של תורה שבעל פה". אור תורה זה מאיר בפניו של כל אחד מישראל, עד שאין כל אומה ולשון יכולים לשלוט בהם. והנה, אמרו חז"ל (ברכות יג) "תורה צויה לנו משה מורשה קהלת יעקב - אל תיקרי מורשה אלא מאורסה", והיינו שהקב"ה קידש את ישראל עם התורה בחופה וקידושין, התורה היא הכלה וישראל הם החתן. ועל דרך זו אמרו חז"ל שגוי שלומד תורה כאשת איש היא לו וחייב מיתה, כי "תורה צויה לנו" - ולא לאחרים. אולם בעוונותינו הרבים, בשעה שעשו ישראל את העגל, ירדו מאה ועשרים ריבוא מלאכי חבלה ולקחו מישראל את הכתרים, שנאמר "וינצלו את עדים מהר חורב". ואת כל הכתרים הללו נטל משה, שנאמר "בהילו

נרו עלי ראשיי. כתרי תורה אלו גרמו את קרני ההוד על פניו של משה שלא עשה את העגל, וכל הוד התורה שהיה עד חטא העגל על פניהם – קרן מעתה בפניו משל משה. וכאשר ראו ישראל שכל הוד התורה, שהיתה מאורסת בחופה וקידושין לכל אחד ואחד מישראל, נלקח כעת על ידי משה – נדמה הדבר בעיניהם כאשת איש, וכל אחד מהם אמר: זו התורה, אשתי היתה, ונלקחה על ידי משה! וזו כוונת חז"ל באמרם שכל אחד ואחד מישראל חשד במשה באשת איש...

"אָנָּא חָטָא הָעָם הַזֶּה חֲטָאָה גְּדוּלָּה..." לב לא

לכאורה, מדוע הגדיל משה עוד את החטא, אך נראה, באם תינזק עולה על הסולם ונופל מהסולם, אזי רץ אליו אביו, ומכה אותו עוד, ואומר לו, לא היה לך לעלות בסולם, וכדומה. אמנם, אם התינוק נופל מהסולם, ושובר ידו או רגלו, ומה גם אם נתרופץ גולגולתו, אז אין אביו מכה אותו, ואדרבה, הוא לוקח אותו חיש מהר, ורץ עמו אל הרופא לרפואתו.

זה שטען משה להקב"ה - רבש"ע אין עתה עת להעניש כי הוא "חטאה גדולה" אשר הוא נוגע לכלל האמונה כולה. (הרה"ק יעקב יוסף מאוסטראה)

"וְרֵאִיתָ אֶת אֲחֵרֵי וּפְנֵי לֹא יָרְאוּ"

נראה לומר על דרך העבודה שאדם שקורא בספרים חיצוניים, כמו עיתונים אסורים וכדומה, וכל שכן אם קורא בדברים חמורים יותר שזה בחינת **אחורים**, דהיינו מחוץ לקדושה או **פני לא יראו** לא זוכה לחזות בנועם ה'.

ובענין זה מסופר על אחד האדמורי"ם הגדולים, **הרבי מאלכסנדר זי"ע**, שהיה שקדן עצום בתורה ויראת שמים שלו הגיעה לשיאים גבוהים, וברכותיו היו בכוונה מילה במילה, עד שגרמו להתפעלות גדולה.

אותו אדמו"ר סיפר, שבצעירותו אביו בעל ה"אמונת שלמה" לא חש בטוב, הוא הלך ברחוב רבי עקיבא בבני ברק עם אחד מהחסידים לקנות תרופה, בעוברם ברחוב באותם זמנים עדיין היו חנויות מוכרים עיתונים לא כשרים, באותו היום היתה פרשה שהסעירה את העולם והרבה אנשים "שמכונים" יראי שמים עמדו והסתכלו על הכותרת. (ולא השכילו שאסור לקרוא בספרי מינים, אפילו במקצת, ואחד מההסברים בגמרא למה אלישע אחר פרש מדרך ה', זה בגלל שהיו ספרי מינים נופלים מחיקו) אף הוא ראה כשלוש שורות, ומספר הרב שהרגיש בעצמו שנכנס בו מזה אבי אבות הטומאה, וגם כשעברו שלושים שנה מהמעשה עדיין הרגיש שהטומאה נמצאת.

(קדישת העינים)

"וְאָמַר לָהֶם לְמִי זָהָב... וַיֵּצֵא הָעֵגֶל הַזֶּה" לא כד

יש לבאר בדרך רמז על-פי מה שמובא בספר **נועם אלימלך**, שהיצר הרע של עבודה זרה שביטלוהו אנשי כנסת-הגדולה, אומנות עכשווית היא בתאוות הממון שהיא קרובה לעבודה-זרה בעוונותינו הרבים, עיין באגרת הקודש באורך.

וזהו הרמז בכאן: "ואומר להם למי זהב וכו' ויצא העגל הזה", פרוש, מי ששקוע בתאוות ממון ולהוט אחר דינר הזהב של אחרים ומחפש ואומר **"למי זהב"** – אזי, **"ויצא העגל הזה"**, שזהו סרך של עבודה-זרה, כנ"ל והבן. (דברי ישראל)

פוקד עון אבות על בנים (לז, ז)

אפשר לומר, אשר פוקד הוא מלשון לא נפקד ממנו איש, וכוונת הכתוב לומר, אשר השי"ת מנכה וממעט חטאי האבות בזכות בניהם, כי ברא מזכה אבא וזה **"פוקד עון אבות"** – היינו ממעט חטאי האבות, **"על בנים"** – בזכות בניהם.

(תהלים מהר"ט אלגאזו זי"ט)

פניני פורים

כתוב בספרים שסעודת פורים זה כעין הסעודה שתהיה לעתיד לבוא. ועוד כתוב בספרים, שהיא כעין סעודת ערב יום הכפורים, וכשם שע"י הסעודה של ערב יו"כ אפשר לתקן את האכילות של כל השנה, כך הסעודה של פורים יש בכוחה לתקן את האכילות של כל השנה, ולשניהם יש את הלבוש וההכנה לקבל את האורות של כל השנה. ידוע שכשהקב"ה רוצה לתת מתנה לאדם אז הס"מ מתערב ומנסה את האדם, ואם הוא עומד בניסיון אז הוא זוכה לקבל את המתנה, משא"כ אם ח"ו נכשל. והיות ופורים הינו יום כה גדול, שהקב"ה נותן אז שפע רב ומתנות טובות, אזי הס"מ מתערב ח"ו, ועל כן כמו שביה"כ יש את העצה של השעיר המשתלח, שאותו נותנים לס"מ להתעסק בו ולהניח את ישראל, כך גם פורים יש את

הסעודה, שבוה נותנים לס"מ את חלקו כדי שיעזוב אותנו, ולא יתערב. טעם נוסף לסעודת הפורים כבר הזכרנו לעיל בשם המגיד מישרים, שם כתוב שהמגיד של הבית יוסף שבפורים הוא יכול לאכול כמה שרוצה כי אין קטרוגים.

השפת אמת אומר, שכשם שביה"כ ככל שאדם מרבה לענות נפשו זה חשוב יותר, כמו כן בפורים ככל שהאדם יותר משמח את עצמו ואוכל ושותה הרי זה משובח ופועל כמו העינוי ביה"כ. עוד אומר שם, שכשם שלפני יוה"כ יש ארבעים ימי תשובה והכנה מר"ח אלול, כך גם בפורים קודמים לו ימי הכנה מר"ח אדר, שאז זה כבר זמן שמרבים בו בשמחה, כדי שאדם יכין עצמו לשמחה של פורים.

התפארת שלמה אומר דבר נורא: ע"י האכילה והשתיה של פורים אדם זוכה להגיע למדרגה כזו ש'הקטגור נהפך לסגור', וזה הכוונה במה שאמרו בגמ' (ז:): "חייב אדם לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי", שאפילו הארור המן יתהפך לברוך מרדכי. עוד כתוב בספרים, שבפורים מתעוררים כל ההשפעות שהיו בזמן מרדכי ואסתר, והדרך לזכות להן היא רק ע"י האכילה ושתיה. וכותב העבודת יששכר על הפסוק (אסתר ה, ו) "ויאמר המלך לאסתר במשתה היין מה שאלתך" וגו', שמרמו על מלכו של עולם האומר לכנסת ישראל בסעודת פורים מה שאלתך וכו', והיינו שבסעודת פורים אפשר לבקש מה שרוצים, וינתן לך. רבי אשר מסטולין אומר, שכמו שבסעודת מלווה מלכה ממשיכים את קדושת השבת לימי החול, כך גם בסעודת פורים אפשר להמשיך את קדושת היום לשאר ימות השנה. הרה"ק מבעלזא מביא בשם רבו של המלבי"ם, שמי שמתבשם בפורים הוא כמו שצם משבת לשבת. והרה"ק מזידיטשוב אמר שבפורים דמוקפים, שהוא יותר גבוה מפורים דפרזים, המתבשם כאילו צם שתי שבתות. כתוב בספרים, שעמלק כולו רע אמנם אצל המן היה ניצוץ טוב, ששורשו מאותו מקור שירד המן לישראל, וע"י האכילה ושתיה של פורים אנו ממשיכים שפע ממקור הקדוש של ה'מן. כתוב ברמ"א, שבפורים יש להזהר ללמוד שהרי 'אורה' זו תורה, ולכן צריך כל אחד ללמוד לפני הסעודה, ולכוון שהאור של התורה יאיר על הסעודה. וכן הזהירו בספרים ללמוד בסעודת פורים,

מדברי הרה"ק משה זאב כץ זצוק"ל

קיום האמונה בקב"ה מתבטא בין היתר בזה שכאשר אנו הולכים לעבוד אנו מאמינים שאנחנו עובדים בשביל הקב"ה את העבודה הזו.

עד כדי כך, שאנחנו אפילו לא צריכים להתעקש על המחיר שנקבל עבור העבודה הזו, כי אם אנחנו עובדים לקב"ה הוא יודע כמה אנחנו צריכים "הוא זן ומפרנס לכל", הוא ידאג שאנו נקבל את הכסף הדרוש לנו עבור מזונותינו, או בדרך זו או בדרך אחרת, אבל אנו נקבל את המגיע לנו. וגם, עבודה זו שנעשה, צריכה להיות עבודה שלימה בשביל הקב"ה ולא בשביל להרויח כסף.

סיפורים לשבת

קדושת השבת

סיפר הרה"ק רבי אברהם יהושע פריינד, רבה הנודע של נאסויד, וקנו של הרה"ק רבי משה אריה פריינד, שעוד זכינו להכירו ולראותו יושב על כסא ממלכתו ברבנות העיר ירושלים. את הסיפור שמע מפיו רבי חיים יצחק מאליק והוא העלה אותו על הכתב בתוך ספרו 'סיפורים נוראים' שהדפיס בסאטמאר בשנת ת"ש: בכפר 'מוסיי' שבמחוז מרמורש שבצפון רומניה, היא העיירה הקרויה בפי היהודים 'מאסיעב', התגורר יהודי פשוט בשם "הירשל". אותו הירשל קיבל את כינויו השגור על שם מקום מושבו והיו קורים אותו "הירשל מאסיעבער", לא זו אף זו: הוא גם זכה בפי העם לכינוי "מה יעשה/ניק"; היה זה כמין אנחה יהודית על אדם שהגיע לדיוטה תחתונה אותה מגדירים חז"ל במילים "מה יעשה הבן ולא יחטא".

כי אכן אותו הירשל היה עם הארץ מובהק, לא קרא ולא שנה, ואם בתורת ה' לא הייתה חפצו ובה לא הגה יומם ולילה הרי שגדול היה כוחו עד למאוד בכל הקשור לליצינות ולמילתא דבדיחותא. הירשל זה היה ראש המדברים בכל פעם שהתקבצו ובאו יושבי הקרנות של העיר והוא היה מנעים את זמנם הפנוי בבדיחות והלצות טפלות. מה יעשה איפוא הירשל זה ולא יחטא כהנה וכהנה. לפיכך רחוק

היה מאוד הירשל מעולמה של תורה וחסידות. במשך כל ימות השבוע היה הירשל עובד למחייתו, ואת יתרת זמנו היה מעביר בבטלה ובליצנות. גם ביום שישי היה עובד עד שעה סמוכה לשבת, כשאת השבת כולה היה מעביר באכילה ושינה, בתואנה כי עליו להשלים את מה שחיסר כל השבוע לאכול ולישון. את סעודות השבת היה עורך כמובן בלי לשורר זמירות או לומר דברי תורה, ותפילות השבת היו נאמרות בחטף, כדי לצאת ידי חובה, ותו לא.

את פרנסתו היה מוצא הירשל מעולמם של בהמות וסוסים. קונה ומוכר היה בהמות גדולות וסוסים משובחים, וכל עגלוני הסביבה היו מכירים אותו היטב. מנהגו היה לנסוע אל יריד הבהמות שהיה מתקיים מעת לעת בעיר טשרנוביץ הידועה, שם היו הכפריים מביאים את בהמותיהם ומציעים אותם למכירה. הירשל היה מכיר את הכפריים ואת סחורתם, ולאחר שבדק היטב את שיני הסוסים ופרסותיהם, היה רוכש כמות גדולה ומביא אותם לעיירתו, שם הייתה לו מכלאה גדולה, בה האביס את הבהמות ופיטמם היטב, ולאחר מכן מכרם ברווח גדול. היריד היה רגיל להיפתח בשעת צהריים מוקדמת, ואילו הירשל כבר השכים והגיע לעיר בשעה מוקדמת כדי לפטפט עם חבריו ולהעביר את הזמן בדברי שחוק וקלות ראש. עוד הירשל עומד ומתבדח, והנה עומד בסמוך אליו רבה של העיר, הרה"ק רבי חיים מטשרנוביץ זיע"א, מחבר הספרים הנודעים 'באר מים חיים' ו'סידורו של שבת'. הירשל לא הבין מה מעשיו של הרבי בכיכר השוק, סמוך ונראה לפתיחת יריד הבהמות, סבור היה כי נפל לפתחו הזדמנות נאותה להתלוצץ על הרבי ועל מעשיו, והוא פונה לרבי בקריאה גדולה: בוקר טוב, רבי! מה מעשיכם כאן? וכי רצונכם לקנות או למכור בהמות

הרבי נתן בו מבט נוקב וענה לו ברצינות רבה: שליח מצוה אנכי! עוסק אני בדבר מצוה חשובה של פדיון שבויים שנודמנה לידי, עלי לשחרר יהודים חפים מפשע שנלכדו תחת ידיו האכזריות של פריץ מרושע התובע מהם סכום כסף גדול שלטענתו הם חייבים לו. משלא היה בידם לשלם לו, השליכם אל בור הכלא, ואם לא ישוחררו משם, סכנה גדולה נשקפת לחייהם. לקחתי על עצמי משימה זו, סיים הרבי ואמר, לאסוף את כל הכסף עבורם ולהוציאם מעבדות לחירות. רצינותו הרבה של הרבי בדבריו אלו השפיעה כנראה גם על הירשל, והוא חדל מליצנותו. בדחילו ורחימו הוא התכופף אל הרבי ושאלו: לכמה כסף זקוק הרבי עבור מצוה זו של פדיון שבויים? נענה הרבי ואמר: הפריץ תובע מהם סכום של אלף וחמש מאות זהובים, טבין ותקילין עובר לסוחר. עדיין לא התחלתי לאסוף את הכסף למטרה זו, כך שנכון לעכשיו אני צריך את מלוא הסכום הזה. בכיסו של הירשל נחו להם לבטח אלף וחמש מאות זהובים. היה זה סכום עתק שהירשל הביא ליריד כדי לרכוש את הסוסים והבהמות מהכפריים. סכום כסף זה היה כל רכושו של הירשל, ובלעדיו לא הייתה לו כל אפשרות לעסוק במסחר הבהמות.

אולם הירשל לא חשב הרבה. מתוך התגברות פנימית עצומה, החליט הירשל שהוא מוסר את כל צרור כספו, כמות שהוא, לידי הרבי. בהחלטה כבירה הוא פתח את ארנקו, שלף צרור עבה של שטרות, ספר שוב ושוב והושיט לרבי את מלוא הסכום הנדרש לפדיון השבויים: אלף וחמש מאות זהובים. הרבי קיבל לידו את סכום הכסף הגדול והתרגש מאוד. הוא הביט בהירשל והבין את ההקרבה האישית העצומה שהוא עשה בנתינת כל כספו. לפני שהרבי מיהר ללכת אל הפריץ ולשחרר את האסירים, הוא נפרד מהירשל ולחש לו את ברכתו מקרב לב: יהי רצון מלפני אבינו שבשמים שתזכה להרגיש את הטעם של שבת קודש! אחרי שהירשל נפרד מהרבי ומכל כספו, כבר לא היה לו עבור מה להשאר ביריד הבהמות בטשרנוביץ. הוא ביקש לחזור לביתו במאסיעב, אלא שגם כסף להוצאות הדרך כבר לא היה לו. מחוסר ברירה הוא נאלץ ללוות סכום כסף קטן מאחד מחביריו בטשרנוביץ, והבטיח לו כי בפעם הבאה, כשיבוא שוב ליריד, יפרע לו את ההלוואה.

זוגתו של הירשל לא האמינה למראה עיניה: בעוד שבעלה היה רגיל לשהות ביריד כשבוע ימים ויותר, הנה כאן הוא חוזר לביתו כבר ביומו הראשון של היריד. בתחילה חשבה שהוא הצליח לעשות עיסקה ענקית כבר בתחילת היריד, וכי הבהמות והסוסים שרכש

עתידיים עוד לעשות את דרכם אל המכלאה, אולם עד מהרה נודעה לה האמת לאמיתה: הירשל תרם את כל כספו לצדקה, לטובת פדיון שבויים, כבקשתו של הרבי בטשרנוביץ, וכעת הוא עני ואביון, חסר כל. הבינה האשה כי הירשל עשה הפעם את עוד אחת ממהתלותיו המפורסמות, אלא שהפעם הוא לא עשה זאת על חשבונם של אחרים, אלא על חשבונו שלו, והיא החלה לצווח בקולי קולות: מה עשית? איך איבדת את כל רכושנו? מהיכן נחיה וממה נתפרנס מעתה? אלא שהירשל שמע את עלבונו ושתק. הוא הסביר לה במילים קצרות, כי הזדמנה לפניו מצוה גדולה של פדיון שבויים בה חיי האסירים עמדו בסכנה, וכל המקיים נפש אחת מישראל כאילו קיים עולם מלא. חלפו יום או יומיים והגיע צהרי יום חמישי בשבת. לפתע החל הירשל להרגיש את טעם קדושת השבת.

ברכתו של הרבי התקיימה בו, וכבר ביום חמישי, החלה קדושת השבת לפעם בו. היות ואדם פשוט היה הירשל ומעולם לא התנסה בכגון דא, לא ידע הירשל כיצד להכיל את ההרגשה המופלאה שנכנסה בקרבו מבלי הכנה והסתגלות מוקדמת. הוא לא היה מסוגל לעצור בעצמו והחל לזמר בקולי קולות ולרקד על כך ששבת קודש עתידה לבוא. מרגע לרגע ומשעה לשעה התעצמה אצלו אש הלהבה של קדושת השבת הבאה עליו לטובה ולברכה, מבלי יכולת לעשות דבר או חצי דבר בעניינים גשמיים. הוא חזר ואמר לזוגתו שוב ושוב: האם תדעי להעריך מה מגיע אלינו מחר? והיא, בכעס וברוגז, משיבה נמרצות לעומתו: מחר הוא יום שישי בו עלי להכין את צרכי השבת, ואילו בתינו ריק מאין כל. בזכות את כל רכושנו, וכעת אין בידי ממון כדי לקנות מאכלי שבת.

לקראת ערב הלך הירשל להתפלל מנחה וערבית בבית הכנסת, אלא ששם הוא התפלל בהתלהבות גדולה, ובמשך כל זמן התפילה, ואף בהפסקה באמצע, היה שר ומרקד אודות השבת העתידה לבוא. שאר מתפללי בית הכנסת לא ידעו את נפשם מול תופעה משונה שכזאת: הירשל שהיה קל דעת הפך את עורו והנה הוא משתוקק ונכסף לקבל על עצמו קדושת שבת. במשך כל ליל שישי היה הירשל מסתובב אנה ואנה כשכולו אש להבה מנועם קדושת השבת, וכך גם במשך יום ערב שבת, עד שעם כניסת השבת ממש לא יכול היה הירשל להחזיק את עצמו וכמעט שכלתה נפשו מרוב הדביקות בקב"ה מקדש השבת. בני ביתו של הירשל שלא הורגלו לכך וכיוצא בזה לא ידעו את נפשם מרוב צער, וגם הם כאחרים סברו כי ראש משפחתם יצא מדעתו ונשתגע כליל, אלא שלגודל פליאתם, עם צאת השבת, כתתה האש הגדולה שהייתה דולקת אצל הירשל והוא חזר להתנהג כאחד האדם ממש. שוב ניסה לחזור ולהתפרנס מעסק הבהמות והסוסים, אולם הוא כבר התרחק מחבורת הליצנים וקלי הדעת שעמם היה רגיל להתרועע, שכן גם הם וגם הירשל עצמו הרגישו כי חברותם אינה ראויה יותר.

חלפו ימות השבוע ועם הגיע יום חמישי בשבת שוב החל הירשל להרגיש את קדושת השבת, וכמעטו בשבת הקודמת כך היו מעשיו בשבת זו, עד שיצאה השבת והוא חזר להיות כאחד האדם. כך עברה שבת אחר שבת, עד שנודע הדבר בעיירת מאסיעב כי ברכתו של הרבי מטשרנוביץ היא זו שעמדה להירשל לקבל מתנה טובה וגדולה זו של הרגשת קדושת השבת, וכל זאת בזכות המצוה הגדולה שעשה, להיות שותף לדבר מצוה ולזכות לפדות שבויים. הרגשת קדושת השבת הביאה לימים שינוי מוחלט בתהליכותיו של הירשל. כמצוה גוררת מצוה הוא החל להקדיש את מירב זמנו ללימוד התורה ולעשיית המצוות, הוא נעשה בעל תשובה גמור והפך להיות חסיד נאמן של הרה"ק מטשרנוביץ שהמשיך להאציל עליו מרוחו הגדולה ולהכניס בו תורה וחסידות.

סיים הרה"ק מנאסויד את סיפורו המופלא ואמר כי הוא עצמו זכה להכיר זקנים שהתגוררו בעיר סיעט והיו נוסעים לשבתות להסתופף בצל קדשו של רבי הירשל שנהיה לצדיק גמור ולתלמיד חכם מופלג עד שנתעלה להיות רועה נאמן לעדתו, והיה עורך שולחנות טהורים מדי שבת בשבתו, ואומר בהם דברי תורה נפלאים. עד שבסוף ימיו נמנה רבי הירשל לעלות ולהראות בארץ ישראל, ושם מנוחתו כבוד.